

e-ISSN:2980-2342

ULUSLARARASI TASARIM VE SANAT DERGİSİ
International Journal of Design and Art

Cilt:3 Sayı:1, Haziran 2025
Volume:3 Issue:1, June 2025

MEKTUP SANATINA TARİHSEL BAKIŞ VE SERGİ PROJESİ

HISTORICAL PERSPECTIVE ON LETTER ART AND AN EXHIBITION PROJECT

Ayhan ÖZER^{1*}

Muhammed Hamidullah ÇELİK

- 1 Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Gaziantep, Türkiye, ORCID: 0000-0002-0014-4608
*Sorumlu Yazar e-posta: ayhanozer77@gmail.com
- 2 Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Gaziantep, Türkiye, ORCID:0009-0009-1223-7527

Araştırma Makalesi/Research Article

ÖZET

Bu makale, mektup sanatının tarihsel gelişimini ve Türkiye'deki etkinlikler düzeyindeki uygulamalarını incelemektedir. Geleneksel bir iletişim aracı olan mektup, zamanla sanatsal bir ifade biçimine dönüşmüş; özellikle Fluxus akımının etkisiyle kavramsal sanatın bir parçası haline gelmiştir. Fluxus hareketi, tamamlanmış ve durağan sanat formlarına karşı çıkarak etkileşimli, sürece dayalı ve dinamik bir sanat anlayışını benimsemiştir. Bu çerçevede gelişen posta sanatı, Ray Johnson, On Kawara ve Edward M. Plunkett gibi sanatçılar öncülüğünde uluslararası düzeyde yaygınlaşmıştır. Türkiye'de ise kavramsal sanat yaklaşımları, Avrupa ve Amerika'ya kıyasla daha geç benimsenmiştir. Mektup sanatına yönelik etkinlikler, genellikle özel galeriler, belediyeler ve üniversitelerce düzenlenmiştir. Bu bağlamda Gaziantep Üniversitesi BAP birimi desteğiyle yürütülen ve ilköğretim öğrencilerini hedef alan proje, estetik algıyı geliştirmeyi ve kültürel hafızayı güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Resimli mektup geleneğini yaşatarak yeni kuşaklara bu sanat formunu tanıtmayı hedefleyen proje, aynı zamanda Türk posta sanatının uluslararası platformlarda daha görünür hale gelmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırma, mektup sanatının günümüzdeki ve gelecekteki değerine dikkat çekerek, bu özgün sanat formunun yaygınlaştırılması için önemli bir adım atıldığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler
Mektup Sanatı, sergi kültürü, Türk Sanatı, modern sanat

ABSTRACT

This article examines the historical development of mail art and its implementation through various events in Turkey. Once a traditional means of communication, the letter has evolved into a form of artistic expression, particularly influenced by the Fluxus movement, which emphasized interactive, process-based, and dynamic forms over completed and static ones. Mail art, shaped by this philosophy, was pioneered globally by artists such as Ray Johnson, On Kawara, and Edward M. Plunkett. In Turkey, conceptual art practices emerged significantly later than in Europe and the United States. Mail art activities have generally been organized by private galleries, municipalities, and universities. One such project, supported by the BAP unit of Gaziantep University and aimed at primary school students, seeks to enhance aesthetic awareness and cultural memory. By reviving the illustrated letter tradition—an important part of Turkish cultural heritage—the project aims to introduce this art form to younger generations. It also aspires to promote Turkish mail art on international platforms and encourage cultural exchange. Overall, this research highlights the ongoing relevance of mail art and represents an important step toward its dissemination and appreciation in future generations.

Keywords
Letter Art, exhibition culture, Turkish Art, modern art.

Gönderilme Tarihi: 25.05.2025

Kabul Tarihi: 20.06.2025

Bu makaleye atıf yapmak için/To cite this article:

Özer, A. ve Çelik, M. H. (2025). Mektup sanatına tarihsel bakış ve sergi projesi. Ideart Uluslararası Tasarım ve Sanat Dergisi, 3(1), 127-155.

1. GİRİŞ

Yazı ve iletişim insanlığın kadim tarihinde önemini ve değerini sürekli koruyan, medeniyetleri ve kültürleri oluşturan ve şekillendiren ana unsurlardır. Bu temel yapıların serüveni taş tabletlerden başlayıp kağıt üzerine yazıya, kalemin kullanılmasından başlayıp klavyenin tıklamasına kadar, iletişim biçimleri sürekli evrilmiş, değişime uğramış ve dönüşmüştür. Ancak bu dönüşüm sürecinde, ifadenin gücünü etkili bir biçimde yansıtmayı sağlayan bu iletişim aracının önemi görmezden gelinmiştir. Mektup yazma, yalnızca sözcüklerin bir araya getirilmesinden ibaret olmayıp, fikirlerin, duyguların düşüncelerin, tarzların, karakterlerin bir yansımasıdır.

Sanatta ise Fluxus akımıyla birlikte, geleneksel sanat anlayışının kalıplaşmış kurallarını benimsemeyen bir sanat formu olarak posta sanatı ortaya çıkmıştır. Bu akım, sanatın geçiciliğine ve durağanlığına karşı çıkararak sürekli devam eden bir eylem haline gelen hareketi temel almıştır. Posta sanatının en önemli özelliklerinden birisi de tekniğinin içeriğinde, iletişimle değişen ve şekillenen bir yapısının olmasıdır. Ray Johnson'ın soyut dışavurumcu yorumlarından başlayarak, 1962 yılında New York'ta bir çevrimiçi ağa dönüşmüş ve New York Yazıma Okulu olarak adlandırılmıştır. Dünya, bu sanatsal devrimin işaretlerini almış ve mektuplar, sanatın taze bir nefesi haline gelmiştir.

Türkiye'de, başlarda mektup sanatından çok az söz edilmiş olsa da günümüze gelene değin, zamanla çok daha sık anılmaya ve kapsamlı etkinliklere konu olmaya başlamıştır. Bu çalışma, Türkiye'nin bu sanat akımındaki yolculuğunu belgelemektedir. Sergilerin sadece duvarlara asılı eserler olmadığını, aksine bir tema etrafında dönen büyümlü bir hikâyeye olduğunu göstermek için yapılmıştır. Sergi hazırlıkları, sanatçıların içlerinden gelen, ellerinden geçen bir süreçtir. Bu sürecin nasıl gerçekleştiğini anlamak, bu sanatın ruhunu anlamaktır denebilir.

Her mektup, bir sanat eseridir, her satır, bir şiir dizgesi olarak düşünülebilir. Ancak, bu sanatın incelikleri bazen gözlerden kaçabilmektedir. Bu çalışmada, her harfin nasıl bir tabloya dönüştüğünü, her kelimenin nasıl bir izlenim bıraktığını anlamaya çalışılmaktadır. Sessiz çılgınlıkların dili olan mektuplar, bu sanatın en özgün ifadesidir.

Bu çalışma, sadece geçmişini değil, aynı zamanda geleceği de aydınlatmayı amaçlamaktadır. Mektup sanatının yolu, henüz keşfedilmemiş ufuklara doğru uzanmaktadır. Bu sanat, geleceğin dili olabilir mi? Bu çalışma, bu sorunun peşinden gitmek için bir adımdır. Bu araştırma, sadece bir başlangıçtır. Her mektup, yeni bir başlangıçtır. Her satır, yeni bir keşiftir. Bu çalışma, yeni mektupların kapılarını aralamak için bir adımdır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada mektup sanatının geçmişten günümüze Dünyada ve Türkiye'deki etkinlikleri araştırma konusudur. Bu bağlamda sergilerin genel özellikleri, çalışmaların bir tema etrafında yapılmasına ilişkin bakış açıları, örnek teşkil edecek sergilerde ön hazırlık, sergi ve sonrası sürecin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği bu araştırmanın problemidir.

Posta sanatının çıkış noktası olan Fluxus akımı, Geleneksel sanatın geçiciliğe değinerek devinimi sürekliliği ve hareketi esas alan bir yaklaşımdır ve geleneksel sanat anlayışına alternatif oluşturmak için ortaya çıkmıştır. (Gül ve Boyraz, 2021) Posta sanatı da bu anlayışın

bir ürünü olarak teknik açıdan kalıcılıktan ziyade posta hareketini çevrimiçi sergileri ve bir tema merkezinde fiziki şartları farklı konumlarda olan sanatçıları bir araya getirmektedir. İlk tatbikleri soyut dışavurumcu sanatçı Ray Johnson tarafından icra edilen bu sanat bir çevrim içi ağ olarak 1962 yılında New York yazışma ekolünü (New York Correspondence school) ortaya çıkarmıştır. Bu ekol ilk andan itibaren küresel sanat camiasında karşılık bulmuş, sonraki etkinliklere önyak olmuştur.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Türkiye’de Mektup sanatı literatürüne katkıda bulunması, alanında öncü sanatçıların bu alanda ürettikleri sanat eserlerini tanıtması, Türk toplumunun kültürüne ve sanat hayatına katkı sunması ve uluslararası nitelikte örnek bir sergi düzenlenecek olması nedeniyle bu araştırma önemli görülmektedir. Araştırmada yöntem olarak gerek tema belirleme gerekse sergi öncesi, sergileme süreci ve sonrasında kolaylık sağlayacağı düşünülen sosyal bilimlerde araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi, görüşme ve örnek uygulamalar belirlendi. Mektup sanatı ile ilgili Türk akademik veri tabanında, literatürdeki çalışmaların konusu genelde bu sanat hareketinin ortaya çıkışı ve gelişimi, bir iletişim rolü üstlenmesi, Türkiye’deki etkinlikler olmuştur.

Söz konusu çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada mektup sanatının tematik özgün bir uygulaması, bu çalıştayın ürünü olan eserlerin seçimi, tasnifi ve sergilenmesi bu çalışma sırasındaki izlenimler ve duygular el alınmıştır. Sergilere ilişkin literatürde bilgiler verilmesine karşın Türkiye’deki uygulamaları konu alan ve bu uygulamalardan seçilen bir sergi uygulamasının sürecine ilişkin bilgi veren akademik bir çalışmanın olmayışı bu çalışmayı ortaya çıkardı. Planlanan sergi çalışmasında ilk etapta bu sanat hareketinin örnek eserlerini verecek çalışma grubu belirlendi. Profesyonel katılımcıların resim heykel ya da grafik tasarım sanatçılarından eserlerinin seçildiği sergilerdeki yapılanlardan farklı olarak bu sergi çalışmasında sanat geçmişi olmayan bu alana ilgili ortaokul yaş grubu belirlendi. Profesyonel olmayan erken yaşta bu grubun çalıştay yapacak grup olarak seçilmesinin ana nedeni genç kuşağın zihnine, sanat hayatına bu nostaljik haberleşme aracını tanıtmak ve bundan türetilen sanat hareketini ve eserlerini esas alarak sanat eseri ürünleri ortaya koymalarını sağlamaktır.

4. MEKTUP

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren, iletişim insan topluluklarının temelini oluşturmuştur. Bu temel, zaman içinde farklı formlar almış, ancak iletişimin gücü ve etkisi hiç azalmamıştır. Taş devrinden bu yana, iletişim, kültürler arası etkileşimin temel taşı olmuştur.

4.1 . Mektubun Tanımı

Kelime anlamı olarak mektup “sözlükte ‘yazmak’ anlamındaki ketb kökünden türetilmiş olup ‘yazılan şey’ demektir” (Bozkurt, 2004). TDK’ nın güncel sözlüğünde ise mektup, “bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name, varakpare” olarak tanımlanmıştır. (TDK, 2023). Başka bir tanımda da mektubun işleviyle ilgili, “birbirine uzakta olan kişilerin haberleşmesini sağlayan bir iletişim aracı olmasından ziyade, bir dönemin tarihi, siyasi

olayları ve sosyolojik özellikleri hakkında da bilgi veren bir çeşit belge niteliğindedir” (Başoğuz, 2010, s. II) şeklinde ifade edilmiştir.

Bu tanımlardan hareketle; bireylerin fiziksel olarak iletişim kurma imkânının bulunmadığı durumlarda, duygularını, düşüncelerini, inançlarını, tasarımlarını, dilek ve temennilerini; özetle insana özgü yazılı ve görsel tüm anlatımları karşı tarafa aktarabilmelerini sağlayan bir iletişim biçimi olarak değerlendirilir. Resimli mektup ise; görsel düzenleme, tasarım ilkeleri ve öğelerini içeren, belirli bir tema kapsamında ya da temadan bağımsız biçimde tasarlanan, estetik ve sanatsal değer taşıyan özel mektuplar kategorisinde yer almaktadır.

4.2. Mektubun Tarihi

İnsanlık tarihinde yazılmış ilk mektubun tam olarak hangi tarihe ait olduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte, mevcut tarihsel veriler doğrultusunda yapılan araştırmalar, yaklaşık bir zaman diliminin belirlenmesine imkân sağlamaktadır.

“Antik tarihçi Hellanicus' a göre, MÖ 500 civarında Pers Kraliçesi Atossa tarafından yazılan mektup ilk el yazısıyla yazılmış mektup olma özelliğini taşımaktadır” (Tomshinsky, 2013, s. 112). Bu bulgular, tespit edilen ilk el yazısıyla yazılmış mektubun İran medeniyetinde ortaya çıktığını göstermektedir. Mektubun tarihsel gelişim süreci açısından bir dönüm noktası teşkil eden bu gelişme, yazılı iletişimin sistematik bir biçimde kullanılmaya başlandığı ilk örneklerden biri olması bakımından önem arz etmektedir.

Mektubun yazım süreci kadar, bu iletişim aracının sınıflandırılması, dağıtımı, iletimi ve ulaştırılması da başlı başına bir organizasyon yapısı gerektirmiştir. Toplumların bürokratik yapılara evrilerek devlet biçimini almalarıyla birlikte, mektup dağıtım sistemleri de bu dönüşüme paralel bir şekilde gelişme göstermiştir. Başlangıçta oldukça ilkel yöntemlerle gerçekleştirilen bu iletim süreci, zaman içerisinde daha sistematik ve düzenli bir yapıya kavuşmuş; yalnızca haberleşme amacıyla kullanılan binek hayvanları ve yolların tahsis edildiği kurumsal bir organizasyona dönüşmüştür. Şehirleşmenin ve mimari anlayışın devlet bürokrasisiyle birlikte birçok ülkeye model olduğu Roma İmparatorluğu'nda, imparatorlar ve valiler, *cursus publicus* adı verilen resmi devlet posta hizmetinden yararlanmışlardır.

Cursus publicus, günümüz posta sisteminde olduğu gibi, herkesçe kullanılan ve mesajların sürekli ve düzenli değişimini sağlamaya yönelik bir teslimat servisi olmamasına ve modern posta sisteminin örgütsel ve işlevsel açıdan oldukça farklı olmasına rağmen, posta veya hükümet postası olarak tanımlanmakta ve yanlış anlaşılmaktadır. Merkezi yönetimin gereği olarak kurulan *cursus publicus* sadece devlet yönetimine ilişkin haber alışverişini sağlamak üzere devlet görevlileri tarafından kullanılan bir hizmet ağıdır. Bu nedenle bu haberleşme sisteminden özel kişiler yararlanamazlar (Özer Sarıtaş, 2009 s. 4).

Roma İmparatorluğu'nda posta hizmetlerinin günlük ortalama hızına ilişkin yapılan bir araştırmaya göre, bilim insanları, bir habercinin Roma yol ağı üzerindeki ortalama hızının günde yaklaşık 50 mil olduğunu öne sürmektedir (Sundqvist, 2022).

İlk Türk İslam Devletleri arasında yer alan Karahanlılar Dönemi'nde, halefleri olan diğer Türk devletlerinde olduğu gibi, posta teşkilatına büyük önem verilmiştir. Merkezi yönetimi güçlü tutabilmek amacıyla hızlı bir haberleşme ağı oluşturulmuştur. İslamiyet'i kabul eden Türk topluluklarında bu dönemde posta terimlerinin büyük ölçüde Türkçe ağırlıklı olduğu gözlemlenmiştir. Konuyla ilgili olarak, Koç yüksek lisans tezinde şunları belirtmiştir:

Kaşgarlı Mahmud hızlı giden atlı postacılara “eşkin” denildiğini ve bu kelimenin uzun yol manasındaki eşkin kelimesinden türettiğini belirtmektedir.” Yine Hakan’ın emriyle hızlı bir şekilde giden postacının yolda başka bir ata ulaşmaya kadar binmiş olduğu ata ise “ulağ” denilmektedir. Dolayısıyla merkezden taşraya giden postacıların belirli aralıklarla mola verdikleri ve atlarını değiştirdikleri anlaşılmaktadır. Ulağ’a benzer bir diğer kelime de “çufka”dır. Çufka’da aynı ulağ gibi hızlı giden postacının yol üzerindeki diğer ata ulaşmaya kadar binmiş olduğu ata verilen isimdir (Koç, 2019, s. 17).

Gazneliler döneminde ise merkezi yönetimi güçlü tutmak gibi bir misyonu olan Divan-ı Risalet’in eyaletlerdeki şubesi olan “Divan-ı Berid Teşkilatının görevi, devlete ait haberleri aleni veya gizli bir şekilde divan-ı risalete ulaştırmak ve böylece sultanı devletle alakalı işlerden haberdar etmektir.” (Nuhoğlu, 1995, ss. 279-280).

Selçuklular döneminde de Berid teşkilatlanması görülmüş olup başındaki kişiye sahib-i Berid denmiştir. Altungök (2012, s. 197)’ün Barthold ve Köprülü’den aktardığına göre “Selçuklular döneminde berid teşkilatının başında bulunan sahib-i berid’e bağlı il ve vilayetlerde bulunan sahib-i haber adında istihbarat işlerini yürüten sâ’î, peyk ve kâsîd adı verilen memurlar bulunmaktaydı.” Alpaslan döneminde ise bu görevlilerin istihbari faaliyetleri azaltılmış postacılık faaliyetleri artırılmıştır. Altungök (2012)’ün Kayaoğlu ve Hitti den aktardığına göre “Alpaslan dönemiyle beraber postacıların casusluk faaliyetlerini azaltarak sadece postacılık işleri üzerinde yoğunlaşmaya başladığı dönemde bu kimseler için sadece ulak sözcüğünü kullanmayı tercih etmişlerdi. (2012, ss. 197-198). Gönderilen bu mesajlar için ulaklar at, deve ve eşek kullanırlardı.” Altungök (2012)’ün Kafesoğlu ve Alptekin’ den aktardığına göre “münhi adı da verilen bu casusların gidecekleri yerlere güvenle ulaşabilmeleri ve yol güvenlikleri için bazı menziller üzerinde ribatlar tahsis edilmekteydi. (2012, s. 197). “Yine Altungök (2012)’ün Alptekin’den aktardığına göre;

Casusluk teşkilatı içerisinde güvercinlerle haberleşme olayı önemli bir yere sahipti. Casusluk ve haberleşme işlerinde kullanılan güvercinlere el-menasib adı verilir, bu güvercinlerin kayıtlı olduğu defterlere defterü’l-ensab ve güvercinlerin taşıdıkları mektuplara varaku’t-tayr adı verilmekteydi (Altungök, 2012, ss. 197-198). Berid teşkilatının menzil adı altında biraz farklı şekilde kurulduğu Osmanlılar’da posta görevlilerine ulak veya tatar denirdi. XIX. yüzyılda İslâm toplulukları posta sistemine geçmişler ve bu sistemi ilk uygulayan devlet, II. Mahmud zamanında Osmanlı Devleti olmuştur. Bu yeni haberleşme teknikleri zamanla diğer İslâm devletlerine de geçmiştir.

XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, başta askeri alanda olmak üzere Batı’ya karşı sosyal, ekonomik ve kurumsal açılardan geri kalmaya başlamış, bu durum ise çeşitli yeniliklerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Batı’daki gelişmiş örnekler göz önünde bulundurularak, Osmanlı kurumlarının işlevselliğini yeniden yapılandırma çabası, posta teşkilatında da ıslahat yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Yurtoğlu’nun (2016), Ülkütaşır’dan aktardığına göre; “Osmanlı Devleti’nde Avrupa usulüne göre ilk posta teşkilatının oluşturulma girişimi II. Mahmut’un 1832 tarihli bir Hatt-ı Hümayûn ile bu konudaki görüş ve taleplerini Sadrazam Reşit Mehmet Paşa’ya bildirmesi ile ortaya çıkmıştır.” Yine Yurtoğlu’nun (2016), Eskin’den aktardığına göre;

Ancak ulaştırma yollarının gidip geliş uygun olmaması ve güvenliğin yeterince sağlanamaması nedeniyle bu Hatt-ı Hümayun’dan kısa sürede istifade edilememiştir. Ülkemizde 23 Ekim 1840 tarihinde Posta Nezaretinin kuruluşunun ardından ilk postane İstanbul’un Eminönü semtinde bulunan Yeni Cami avlusundaki Cizyehane dairesinde Postahane-i Âmire adıyla açılmıştır. Posta Nezareti ve İstanbul Postahanesini içinde barındıran Postahane-i Âmire binasının posta merkezi seçilmesinin başlıca nedeni

şehrin ortasında bulunması, ticaret merkezlerine ve sahile yakın olmasıdır. Çünkü posta ticaretle yakından ilgilidir ve deniz postacılığı için sahile yakın bir yer seçilmesi gerekir. Postahane-i Âmire vakıflara ait ahşap yapılı bir durumdur. Aynı arsa üzerinde postahane adıyla bilinen ve 1927 yılında İş Bankasına dönüştürülen kâgir bina Postahane-i Âmire'nin faaliyete geçmesinden sonra (1889-1890) yıllarında yapılmıştır (Yurtoğlu, 2016, s. 49).

1. Dünya savaşı başlarında Osmanlı topraklarında “1 Ekim 1914 günü İstanbul’da, İzmir’de, Yafa’da, Kudüs’te ve Beyrut hariç tüm şehirlerde yabancı posta şubelerinin levhaları indirilmiş ve posta kutuları kaldırılmıştır” (Demir, 2014, s. 5).

Millî Mücadele dönemi sırasında, PTT (Posta ve Telgraf Teşkilatı)’yi kurumsallaştırılmaya yönelik adımlar atılmıştır. Konuyla ilgili Demir (2005) yazdığı kitapta bu döneme ilişkin şunları aktarmıştır:

16 Mart 1920’de İtilaf Devletleri İstanbul’a girdikten sonra buradaki resmi dairelere, bu arada telgrafhanelere de el koymuşlardı. Bu durum karşısında Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal, 17 Mart 1920’ de vilayetlere, müstakil livalara, kolordulara ve posta ve telgraf başmüdürlüklerine İstanbul ile haberleşme ve temasın kesilmesini bildiren şifreli telgraflar çekti. Yeni Türk Devletinin posta işlerini üzerine alması bu telgrafla başlamıştır.Öncelikli olarak haberleşme işlerinin düzene konması için bir merkezi örgüt tarafından yürütülmesi gerekiyordu. Bu merkezi örgütün kurulması için hemen çalışmalara başlandı. O sırada Afyon’da bulunan Muamelat Müfettişlerinden Edip Bey Ankara’ya çağırıldı. Edip Bey, kendisi gibi Muamelat Müfettişi olan İsmail Hakkı Bey ile birlikte doğrudan Mustafa Kemal’den emir almak üzere Ankara Hukuk Mektebi’nde “. Posta ve Jelgraf! Jirosıl’ adıyla bir yönetim merkezi kurdu. Büro Müdürü Edip Bey’di. Hemen işe başlayan bu yönetim merkezi, ülkenin posta ve telgraf ile ilgili kararlarının uygulamaya geçirilmesine başladı. Posta seferleri düzenlendi, sürücüler görevlendirildi.

23 Nisan 1920’de Büyük Millet Meclisinin açılmasının hemen ardından bakanlar seçilmiş ve görev dağılımı yapılmıştı. Bu sırada "Posta ve Telgraf Bürosu" da Dahiliye Vekaletine bağlandı. Böylece daha düzenli bir çalışma olanağı bulunmuş ve merkez kadrosu bu düzene göre genişletilmişti. Örneğin, Kastamonu’da bulunan Posta ve Telgraf Muamelat müfettişlerinden Salim Bey, Posta ve Telgraf Umuru Müdüriyetine, Sandıklı’da bulunan Şam PTT eski Müdürü Avni Bey de Muhasebe Müdüriyetine getirildiler... Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü 1933 yılına kadar Dahiliye Vekaletine bağlı olarak kaldı. 23 Mayıs 1933 tarihli teşkilat kanunuyla Nafia (Bayındırlık) Vekaletine bağlanan PIT, 3613 sayı ve 31 Mayıs 1939 tarihli kanunla da Milli Münakalat (Ulaştırma) Vekaletine bağlanmıştır (Demir, 2005, ss. 221-222).

4.3. Mektup Çeşitleri

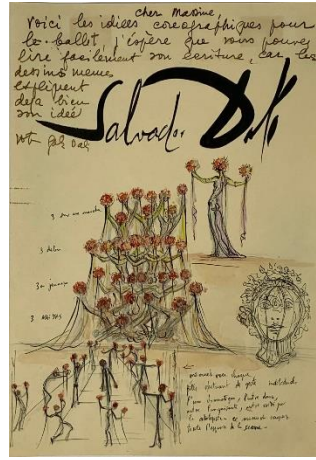
Mektuplar günümüzdeki şekliyle bir yazım türü olarak ortaya çıktığı andan itibaren bu alanda araştırma yapanlar tarafından bir tasnife tabi tutulmuşlardır. Her bir dönemin kendi içinde sınıflandırması farklı olduğundan Yeni Türk Edebiyatında mektup dönemi çalışmamızın içeriğine daha yakın olduğu için bu dönem içindeki sınıflandırma araştırma konumuza daha çok fayda sağlayacaktır. Yine Çakır (2005)’ın tasnifinde bu dönemdeki “Belli Başlı Özel Mektup Türleri” içinde sınıflandırma 15’e ayrılır. Bunlar; Edebiyat Konulu Mektup, Aşk Mektubu, Asker Mektubu, Aile Mektubu, Arkadaş ve dost mektubu, Taziyename, Tesliyetname, Tebrikname, Teşekkürname, Tavsiyename, Talepname, Davetname, Mazeretname, Tezkerename, Jurnal Mektubu’dur (2005, s. VI).

Tasnifte Türk resim sanatının öncü isimlerinin ve dünyadaki seçkin resim sanatçılarının resimli mektup çalışmaları kişisel nitelikli olup aşk, aile, arkadaş ve dost mektubuna daha yakın durmaktadır. Kimi resimli mektup çalışmaları sanatçının yapmayı planladığı çalışmaların ön eskizi olma içeriği taşıdığı için iş mektubu gibi algılanabilir fakat kişisel

düşüncelerini ve duygularını yansıttığı için genel tasnifte özel mektup, ayrıntılı tasnifte arkadaş ve dost mektubu ya da aşk mektubu özelliği taşımaktadır.

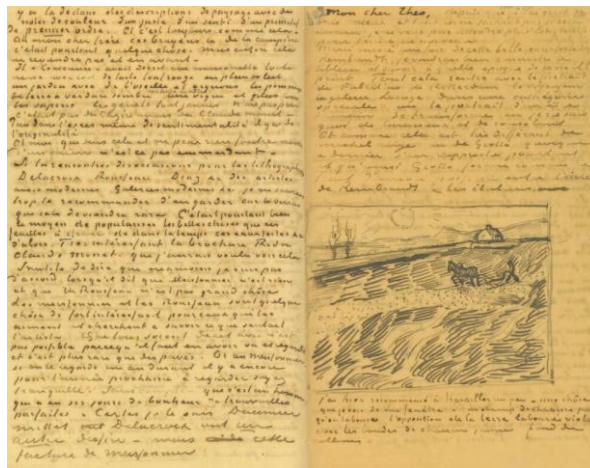
4.4. Resimli Mektuplara Türk ve Yabancı Ressamlardan Örnekler

Resimli mektup gönderme resim sanatçıları arasında yaygın bir gelenektir. Fikir almak ya da duygu, düşünce ve özelemlerini mektuplarda dile getirmek için sanatçılar sözcüklerin sınırlandığı yerde resme, çizime, boyamaya geçip ifadelerini güçlendirebiliyorlardı. İfadeyi güçlendirmek amaçlı olmayan sadece motif ya da süsleme amaçlı yapılan mektup çalışmaları da vardır. Aşağıda örneklerini de göreceğimiz sanatçı mektuplarından tercümesi yazılmamış olup yalnızca görsel referans (Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3, Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6) oluşturmak amacıyla koyulmuştur.

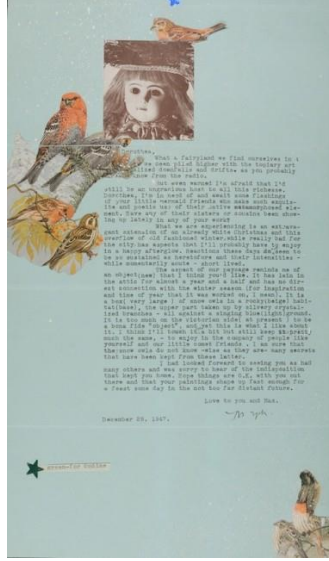
Şekil 1. 'Salvador Dalí' imzalı el yazısı mektubu ve eşî Gala'ya dikte edilmiş, el yazısı eklemeleriyle birlikte, orijinal çizimlerle resimlendirilmiş bir mektup [Del Monte (California) yaklaşık 1941-1942]

25.04.2025 tarihinde <https://hermitagefineart.com/en/lots/2021-june-manuscripts/778/> adresinden

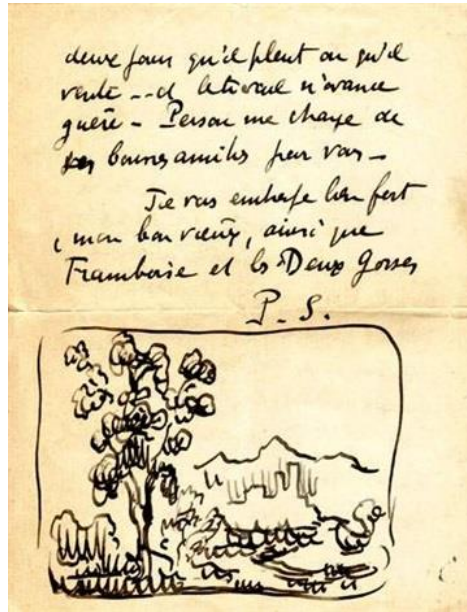
Şekil 2. Vincent van Gogh'un Theodorus "Theo" van Gogh'a yazdığı 09/04/1889 tarihli mektubu

25.04.2025 tarihinde <https://www.vincentvangogh.org/letter-1889-09-04.jsp> adresinden

Şekil 3. Joseph Cornell'den Dorothea Tanning'e Mektup 1947

25.04.2025 tarihinde <https://www.dorotheatanning.org/life-and-work/view/919/> adresinden

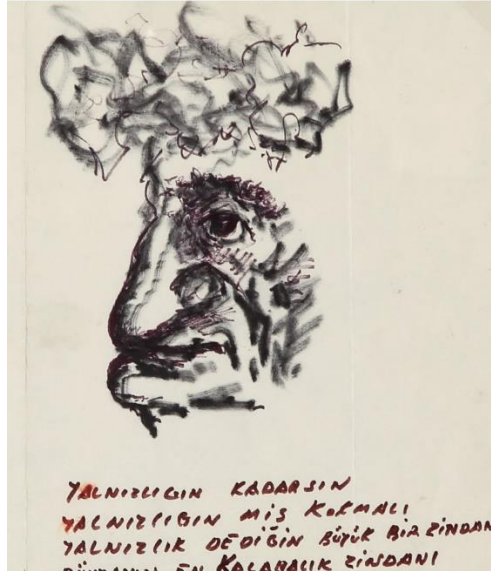
Şekil 4. Paul Signac: Maximilien Luce ile yazışma (mektup ve çalışma)

25.04.2025 tarihinde https://www.artnet.com/artists/paul-signac/correspondance-%C3%A0-maximilien-luce-letter-w-work-hh-L_vbKhSDgwXeUsewVXQ2 adresinden

Şekil 5. Fikret Mualla, Mektup; kâğıt üzerine guaj

25.04.2025 tarihinde <https://www.onlinemuzayede.com/urun/2828907/fikret-mualla-resimli-mektup> adresinden

Şekil 6. Bedri Rahmi Eyüboğlu (1911-1975)

Kâğıt üzerine karışık teknik, imzalı, 1970 tarihli Mektup

26.04.2025 tarihinde <https://artam.com/muzayede/354-cagdas-ve-klasik-tablolar/bedri-rahmi-eyuboglu-1911-1975-mektup> adresinden

Resim sanatında yetkin örnekler vermiş sanatçıların mektupları ile ilgili bireysel ya da toplu sergiler belirli istisnalar olmakla birlikte genel olarak yapılmamıştır. Yukarıda örneklerini verdiğimiz sanatçıların mektuplarının bir kısmı müzayedelerde açık artırmaya çıkarılmış koleksiyonerlerde ya da şahıslarda bulunan mektuplardır. Avrupa’da dünyaca ünlü ressamların mektuplarının sergilenmesi ile ilgili bir organizasyon Avrupa Konseyinin geçmiş dönemler sergi kayıtlarında yer almamakla birlikte (Past Council of Europe Art Exhibitions, 2023) yazar “Anne-Marie Springer’in Koleksiyonundan Sanatçı Mektupları” adlı sergi 30 Mayıs-25 Eylül 2022 tarihleri arasında İspanya’nın Madrid kentinde bulunan Thyssen-Bornemisza ulusal müzesinde düzenlenmiştir.(Artists' Letters from the Anne-Marie Springer Collection at Thyssen-Bornemisza Museum, Madrid, 2022)

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun gelini Hughette Bouffard Eyüboğlu ve Emre Senan tarafından 5 Mayıs 2015 yılında İş Sanat Kibele Galerisinde düzenlenen ve açılışı yapılan sergide sergilenen mektuplardır. Editörlüğünü Rûken Kızılar'ın yaptığı 2015 yılında basılan, sergiyle aynı adı taşıyan kitapta yayınlanan mektuplardan oluşan sergi bu alanda Türkiye'de düzenlenen ilk sergi olma özelliğini taşımaktadır. "Sergide, sanatçının Nâzım Hikmet, Ahmet Hamdi Tanpınar, Fikret Muallâ, Âşık Veysel, Adalet Cimcoz, Orhan Veli Kanık, Necip Fazıl Kısakürek, İbrahim Çallı, Andre Lhoté, Fahrünisa Zeid, Abidin Dino, Reşat Nuri Güntekin, Cemal Tollu, Nurullah Berk ve Arif Kaptan ile mektuplaşmalarının" (Milliyet, 2015) örnekleri yer almıştır.

5. MEKTUP SANATI VE BİR TEMATİK SERGİ ÖRNEĞİ PROJESİ

Mektup sanatı (Letter Art), genellikle mektup formatında ve boyutlarında düzenlenen görsel çalışmaların içerisine, belirli bir tema doğrultusunda ya da temadan bağımsız olarak metinlerin yerleştirilmesiyle oluşturulan bir sanat disiplini. Mektuplar, yalnızca bir iletişim aracı olarak kullanılmakla kalmayıp, zamanla farklı işlevler de üstlenmişlerdir. Görsel sanatlarla ilgilenen sanatçılar tarafından kaleme alınan mektuplar, çoğu zaman sanatçının duygu ve düşüncelerini, bazen ise sanatsal üretim sürecine dair taslak ve fikirleri yansıtmaktadır. Bu yönüyle söz konusu mektuplar, yalnızca iletişimsel işlev taşımaktan öteye geçerek, edebi metin ve sanat eseri niteliği kazanmıştır. Türk kültüründe köklü bir yere sahip olan mektup geleneği, yalnızca yazılı iletişimin ötesine geçerek sanatsal bir ifade biçimi haline gelmiştir. Bu doğrultuda, mektubu resim sanatıyla bütünleştiren örnekler de rastlanmaktadır. Özellikle Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Abidin Dino gibi önemli Türk sanatçıların bu alanda gerçekleştirdiği çalışmalar, mektubun sanatla kurduğu ilişkiyi somutlaştırmaktadır. Söz konusu sanatçıların mektuplarını içeren örnekler, özel bir sanat galerisi tarafından düzenlenen bir sergi kapsamında kamuoyuyla da paylaşılmıştır.

Bir kültür mirası olarak değerlendirilebilecek resimli mektup sanatı, çağdaş sanatçılar tarafından da üretim alanı olarak benimsenmeye devam etmektedir. Bu doğrultuda, günümüz sanatçıların eserlerine de yer veren ve alanında ilk uluslararası resimli mektup sanatı sergisi olma niteliği taşıyan organizasyon, kurumsal düzeyde Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından üstlenilmiştir. 10–17 Şubat 2020 tarihleri arasında düzenlenen sergi, yoğun bir katılımı gerçekleştirilmiştir.

Aynı zamanda, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından, Gaziantep'in kurtuluşunun 100. yılı anısına "Kurtuluş Kahramanlarına Resimli Mektuplar" başlıklı jüri bir sergi de organize edilmiştir. Bu etkinliklere paralel olarak, resimli mektup sanatının bir kültür mirası olarak gelecek kuşaklara tanıtılması, yaygınlaştırılması ve bu yolla Türk kültürüne ve sanatına katkı sağlanması amacıyla, tematik sergi uygulamalarını içeren bir proje hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında sergi uygulamaları için çeşitli okullar belirlenmiş; bu seçim sürecinde, Gaziantep'teki sergilere katılım imkânı bulamayan, ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde yer alan eğitim kurumlarına öncelik verilmiştir.

Projeye katılan öğrencilerin çalışmalarda ihtiyaç duyulan malzemeleri temin edememesi, Gaziantep Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Birimi'nden maddi destek talebini gerekli kılmıştır. Söz konusu projenin hayata geçirilmesiyle birlikte Gaziantep Üniversitesi, resimli mektup sanatı alanında öncü rolünü sürdürmeye devam edecek; aynı zamanda

ilköğretim düzeyindeki öğrencilere bu sanat formunun tanıtılması ve yaygınlaştırılması sürecine önemli katkılar sağlayacaktır. Nostaljik bir iletişim aracı olan mektuplar, bu proje kapsamında yeni kuşaklara sanatsal üretim yapma ve ürettiklerini paylaşma deneyimi sunarak, hem bireysel hem de kültürel anlamda yaratıcı ifade biçimlerinin gelişimine olanak tanıyacaktır.

Projenin uygulanacağı okullar arasından üçü seçilmiş ve her birinde iki sınıf belirlenmiştir. Ortalama 35 öğrenciden oluşan bu sınıflarda, ilköğretim düzeyindeki öğrenciler, proje koordinatörünün rehberliğinde ve gözetiminde, belirlenen tema doğrultusunda iki grup halinde çalışmalar yürüteceklerdir. Yaklaşık 210 öğrencinin katılımının öngörüldüğü proje süresince, ilgili okullarda görev yapan görsel sanatlar ve Türkçe öğretmenleri de etkinliklerde hazır bulunacaktır.

Öğrencilere, resimli mektup sanatı hakkında ön bilgi verilecek; kullanılan materyallerin içeriği ve uygulama sürecinde karşılaşılabilecek olası sorunlar konusunda bilgilendirme yapılacaktır. Tema hakkında önceden bilgilendirilen öğrencilerin, çalışmalara hazırlıklı bir şekilde katılım göstermeleri beklenmektedir. Uygulama süresince, çevre kirliliğine neden olabilecek durumlara karşı gerekli önlemler alınacaktır.

Çalışmalar kapsamında, öğrencilerin bir mektup metni yazmaları da planlandığından, Türkçe öğretmeni proje koordinatörü ile iş birliği içerisinde mektup yazımı konusunda yönlendirme yapacaktır. Belirlenen tema çerçevesinde yürütülecek bu uygulamalarda, temaya uygunluk gözetilecek; uygun olmayan çalışmalar hakkında öğrencilere dönüt verilecektir.

Çalışmalar tamamlandıktan sonra, proje koordinatörü tarafından belirlenen temaya uygun nitelikli ürünler seçilecek, sınıflandırılacak ve sergiye uygun şekilde düzenlenerek sunuma hazır hale getirilecektir. Bu çalışmalar, önceden belirlenen bir sergi alanında izleyicilere sunulacaktır. Serginin kurulacağı mekânda, ilgili okulun görsel sanatlar öğretmeni; daha önce öğrencilere aktardığı görsel sanatlar tasarım ve düzenleme ilkeleri doğrultusunda, hem üretilen çalışmaların hem de kullanılan materyallerin uygunluğunu denetleyecektir.

Bu proje aracılığıyla, geleneksel posta sanatının ötesinde, bu sanat formuna ulusal bir perspektif kazandırılması ve özgün bir milli anlatım biçiminin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, söz konusu sanatın kurumsal düzeyde yaygınlaşmasında Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin öncü bir rol üstlenmesi hedeflenmektedir.

Projenin uygulanacağı okullar belirlenirken, Gaziantep ilinde ekonomik açıdan dezavantajlı ve sergiye katılım imkânı sınırlı olan bölgeler önceliklendirilmiştir. Öğrencilerin çalışmalarda kullanılacak materyalleri temin edememesi, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Birimi'nden mali destek talebini gerekli kılmıştır. Bu kapsamda, BAP Birimi bünyesinde söz konusu projeye benzer nitelikte daha önce gerçekleştirilmiş herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

5.1 Çalışma Planlaması

Bu projenin temel amacı, ilköğretim düzeyindeki öğrencilere mektup sanatını tanıtmak ve bu sanat formunun yaratıcı potansiyelini keşfetmelerine imkân tanımaktır. Aynı zamanda, kültürel mirasımızın önemli bir unsuru olan resimli mektup geleneğini yaşatmak ve gelecek

kuşaklara aktarmak da projenin öncelikli hedefleri arasındadır. Proje, öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirmeyi, yazılı ve görsel anlatım yoluyla iletişim yetilerini artırmayı ve çevresel farkındalıklarını pekiştirerek sürdürülebilir sanat uygulamalarına katkıda bulunmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmalar tamamlandıktan sonra, proje koordinatörü tarafından ilgili temaya uygun nitelikteki ürünler; gözlem, nitel araştırma yöntemleri ve örnek uygulamalardan elde edilen veriler doğrultusunda, betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilecektir. Bu değerlendirme sürecinin ardından seçilen çalışmalar tasnif edilip düzenlenecek ve sergiye sunulmaya hazır hale getirilecektir. Hazırlanan sergi alanında, seçilen çalışmalar izleyicilere açık şekilde sergilenecektir.

Projenin yürütüleceği okullarda görevli görsel sanatlar öğretmeni, daha önce öğrencilere aktarmış olduğu görsel sanatlar tasarım ve düzenleme ilkeleri doğrultusunda, oluşturulan eserlerin ve kullanılan malzemelerin uygunluğu konusunda gerekli denetimleri sağlayacaktır.

Okul ve Sınıf Seçimi: Proje kapsamında, her biri ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde yer alan üç farklı okul seçilmiş ve her okuldan iki sınıf çalışmalara dâhil edilmiştir. Bu seçimin amacı, eğitimde fırsat eşitliğini desteklemek ve sanat yoluyla sosyoekonomik dezavantajların etkilerini azaltmaya yönelik katılımcı bir ortam oluşturmaktır.

Proje Etkinliği Yapılan Okullar ve Sınıflar Listesi:

1. Şehit Mesut Yaşar Ortaokulu (5. 6. ve 7. Sınıflardan birer şube)
2. Nene Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi (ortaokul kısmından 7. ve 8. Sınıflardan bir şube Lise kısmından 9. Sınıflardan birer şube)
3. Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Ortaokulu (5. ve 6. Sınıflardan birer şube).

Gruplandırma ve Tema Belirleme: Her biri ortalama 35 öğrenciden oluşan sınıflarda, öğrenciler proje koordinatörünün rehberliğinde, önceden belirlenen temaya uygun çalışmalar yürütmek üzere iki gruba ayrılmıştır. Bu gruplandırma yöntemi, öğrenciler arasında iş birliği ortamı oluşturarak fikir alışverişini teşvik etmeyi ve katılımcıların birbirlerinden ilham almalarını sağlamayı amaçlamıştır.

Öğretmenlerin Katılımı: İlgili okullardaki görsel sanatlar öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri, projenin her aşamasında hazır bulunması sağlanmıştır. Görsel sanatlar öğretmenleri, öğrencilere resimli mektup sanatı hakkında bilgi vermiş ve çalışmalarını denetleyerek gerekli rehberliği sağlamışlardır. Türkçe öğretmenleri ise öğrencilere mektup yazımı konusunda bilgi vermişlerdir.

Malzeme Kullanımı ve Çevresel Bilinç: Öğrencilere, çalışmalarda kullanacakları malzemelerin içeriği ve özellikleri hakkında önceden bilgilendirme yapılmıştır. Uygulama süreci boyunca çevre kirliliğine yol açabilecek potansiyel riskler önceden değerlendirilmiş; çevresel etkileri en aza indirmek amacıyla gerekli önleyici tedbirler alınmıştır. Bu yaklaşım, öğrencilere yalnızca sanatsal üretim becerileri kazandırmakla kalmayıp aynı zamanda çevresel sorumluluk bilincini geliştirmeyi de hedeflemiştir.

Çalışmaların Değerlendirilmesi: Öğrencilerin ürettikleri çalışmalar, önceden belirlenen tema ile uyumluluk açısından değerlendirilmiş ve her bir öğrenciye geri bildirim sağlanmıştır. Temaya uygun, nitelikli olarak kabul edilen çalışmalar, proje koordinatörü tarafından seçilmiş ve sergiye sunulmaya uygun şekilde düzenlenmiştir.

Sergi Hazırlığı ve Sunumu: Proje süresince oluşturulan nitelikli çalışmalar, belirlenen sergi alanında izleyicilere sunulmuştur. Serginin düzenlenme sürecinde, ilgili görsel sanatlar öğretmeni, eserlerin tasnif edilmesi ve sergiye uygun hale getirilmesi konusunda öğrencilere rehberlik etmiş ve sürecin düzenli bir şekilde ilerlemesini sağlamıştır.

Bu proje, resimli mektup sanatının genç nesiller arasında yaygınlaşmasını ve Türk kültürünün önemli bir unsuru olarak gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlamaktadır. Ayrıca, öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirerek iletişim yeteneklerini güçlendirmeyi ve çevresel sürdürülebilirlik bilincini arttırarak, sürdürülebilir sanat uygulamalarına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

5.2. Sergi Öncesi Yapılan Çalışmalar ve Bilimsel Araştırmalar Projeleri Destek Süreci

Kısa adıyla BAP (Bilimsel Araştırma Projeleri), yüksek öğretim kurumlarındaki bilimsel araştırmaların desteklenmesi amacıyla geliştirilmiş bir uygulamadır. Bu uygulama YÖK'ün 01.01.2002 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe aldığı Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma Projeleri Hakkında Yönetmelik uyarınca gerçekleştirilmektedir. Üniversitenin tüm öğretim elemanları BAP Komisyonuna başvurarak bilimsel araştırmaları için kaynak alabilirler

Bir kültür mirası olarak resimli mektup sanatı sergisi bu isimle ilk kez Gaziantep Üniversitesi'nde düzenlenmiştir. "1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi" adı ile düzenlenen sergi, günümüz sanatçıları tarafından üretilen eserlerin de sergilendiği bu alanda, ilk uluslararası resimli mektup sanatı sergisi olma özelliğini taşımaktadır (Gaziantep Üniversitesi, 2020). Bu önemli organizasyonun kurumsal sorumluluğunu Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi üstlenmiştir. 10-17 Şubat 2020 tarihleri arasında düzenlenen sergiye büyük bir katılım olmuştur. Ayrıca, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından, Gaziantep'in Kurtuluşunun 100. yılı anısına "Kurtuluş Kahramanlarına Resimli Mektuplar Jürili Sergisi" düzenlenmiştir (Gaziantep Üniversitesi, 2021).

Bu sergilerin devamı olarak, Türk kültürüne ve sanatına katkıda bulunmayı, aynı zamanda bu kültür mirasını gelecek kuşaklara tanıtmayı ve yaygınlaştırmayı amaçlayan, bu makalenin de konusu olan "Mektup Sanatı Ve Bir Tematik Sergi Örneği" projesi planlanmıştır. Proje kapsamında, sergi uygulamaları için okullar seçilmiş ve bu okulların bölgeleri belirlenirken, Gaziantep'te sergiye katılım fırsatı bulamayan ekonomik açıdan dezavantajlı bölgeler önceliklendirilmiştir.

Öğrencilerin projede kullanacakları malzemelerin temin edilmesinin zorluğu, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) desteği talebinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Gerekli evraklar tamamlanarak, Gaziantep Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi'ne başvuru yapılmış ve başvuru kabul edilmiştir. BAP tarafından, GSF.YLT.22.01 numarasıyla onaylanan proje için

21.390,40 TL'lik bir destek sağlanmıştır. Bu tutarın 13.886,94 TL'si, öğrencilerin projede kullanacakları malzemelerin alımı için harcanmıştır.

5.3. Sergi Çalışma Takvimi ve İş Paketleri

Birinci iş paketinin amacı, zaman çizelgesinde de belirtildiği üzere (Çizelge 1), Şehit Mesut Yaşar Ortaokulu'nda gerçekleştirilecek uygulama kapsamında öğrencilerin mektup sanatını tanımalarını sağlamak ve bu sanatın biçimsel özelliklerine uygun özgün tasarımlar ortaya koymalarını teşvik etmektir.

Çizelge 1. BAP İş Paketi Tablosu

İş Paketi Tablosu	
İş Paketi No: 1-2-3	İş Paket Adı: MEKTUP SANATI VE TEMATİK SERGİ ÖRNEĞİ
İş Paketi Hedefi: MEKTUP SANATININ TANITILMASI VE YAYGINLAŞTIRILMASI	
İş Paketi Kapsamında Yapılacaklar	Kimler Tarafından Gerçekleştirileceği
1. Şehit Mesut Yaşar Ortaokulu mektup sanatı çalıştay	1.1. Okul öğrencileri
2. Nene Hatun Kız İmam Hatip Ortaokulu mektup sanatı çalıştay	1.2. Okul öğrencileri
3.Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Ortaokulu mektup sanatı çalıştay	1.3. Okul öğrencileri
İş Paketinin Başarı Ölçütü: Belirlenen iş paketinin başarılı sayılması için hangi sonuçlara (nitel/nicel) ulaşması beklenir. Sergiye uygun niteliklerde ve standartlarda çalışmalar.	

Proje yürütücüsü Prof. Dr. Ayhan Özer'in proje kapsamında kullanılacak malzemelere ilişkin yönergeleri doğrultusunda, gerekli materyaller teslim alınmıştır. Sürecin başlatılması, yardımcı araştırmacı Muhammed Çelik ile kurumun Görsel Sanatlar öğretmeni Ayçanur Çay'ın, öğrencilere sergilenecek eserlerin temasına dair bilgilendirme yapması ve BAP birimi tarafından sağlanan görsel sanatlar malzemelerinin öğrencilere dağıtılmasıyla gerçekleşmiştir.

Uygulamanın ilk aşamasında, literatürde yer alan "mektup sanatı" kavramı öğrencilere, bilişsel işlem basamaklarının ilki olan "bilgi" düzeyinde sunulmuştur. Yardımcı araştırmacı Muhammed Çelik, ortaokul düzeyindeki öğrencilere bu sanatın uygulanma süreci ve zamanlamasına dair açıklayıcı bilgiler vermiştir. Eserlerin teması olarak belirlenen ve soyut bir kavram olan "saygı"nın aktarılması sürecinde, öğrencilerin bu kavramı anlamlandırmaları ve yaratıcı, özgün görsel fikirler geliştirmeleri aşamasında güçlükler yaşanmıştır. Bu durumu aşmak amacıyla kavram, daha somut bir anlatımla ve yaşantıya dayalı örneklerle desteklenmiş; öğrencilerin düşünsel üretkenliğini artırmak üzere hayata yakınlık ve yaşamsallık ilkeleri esas alınmıştır.

Disiplinlerarası yaklaşım benimsediğimiz bu projede, Türkçe dersine entegrasyon sağlanarak öğrencilere mektup yazma kuralları da hatırlatılmıştır. Etkinlik öncesi, öğrencilerin konuya ilişkin bilgi edinmeleri ve kavramsal farkındalık kazanmaları sağlanmış; iş paketinde öngörüldüğü şekilde resimli mektup tasarımlarına dair fikirleri alınmıştır. Öğrenciler tarafından hazırlanan taslaklar ve eskiz çalışmaları, Görsel Sanatlar öğretmeni ile yardımcı araştırmacı tarafından değerlendirilmiş ve öğrencilere geri bildirim sunulmuştur. Çizim ve boyama sürecine geçilmeden önce, teknik bağlamda malzeme kullanımına ilişkin ön bilgiler öğrencilere aktarılmıştır. Bu doğrultuda, iş paketinde belirlenen hedeflerin yaklaşık yarısı başarıyla tamamlanmıştır.

6. MEKTUP SANATI ÇALIŞMALARININ UYGULAMA AŞAMASI

6.1. Malzeme Kullanımına İlişkin Bilgilendirme

Görsel Sanatlar öğretmeni ile yardımcı araştırmacı Muhammed Çelik tarafından, çizim ve boyama sürecine geçilmeden önce öğrencilere teknik düzeyde malzeme kullanımıyla ilgili ön bilgilendirme yapılmıştır. Öğrenciler tarafından hazırlanan taslak ve eskiz çalışmaları gözden geçirilmiş; gerekli görülen durumlarda düzeltmelerin yapılabilmesi amacıyla yapıcı geribildirimler sunulmuştur.

Şekil 7. Malzeme Kullanımına İlişkin Bilgilendirme I

Şekil 8. Malzeme Kullanımına İlişkin Bilgilendirme II

Proje uygulamasına geçilmeden önce, BAP birimi tarafından temin edilen malzemelerin tanıtımı ve kullanımına ilişkin bilgilendirme, Nene Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde gerçekleştirilmiştir (Şekil 7, Şekil 8).

6.2. Malzemelerin Kullanımı ve Uygulama Aşaması

İş zaman çizelgesine göre 2023 yılı Şubat ayında planlanan hazırlık ve ön çalışma sürecinin ardından, uygulamaya yönelik etkinlik Mayıs ayında Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Ortaokulu, Nene Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Şehit Mesut Yaşar Ortaokulu'nda başlatılmıştır. Öğrencilerin sergiye yönelik çalışmalarına rehberlik edilmiş; etkinlik kapsamında kullanılan malzemelerin teknik kurallara uygun biçimde kullanımına ilişkin gerekli hatırlatmalar yapılmıştır (Şekil 9, Şekil 10). Projenin genel başarısında %33 oranında ağırlığa sahip olan ikinci iş paketinin tamamlanma düzeyi, 1. Ara Rapor döneminde %95 olarak kaydedilmiştir (Şekil 9, Şekil 10).

Şekil 9. Malzemelerin Kullanımı Ve Uygulama I

Şekil 10. Malzemelerin Kullanımı Ve Uygulama II

6.3. Çalışmaların Seçilmesi ve Serginin Yapılması

Öğrenciler tarafından üretilen çalışmalar, önceden belirlenmiş temayla uyumları açısından değerlendirilmiş ve her bir öğrenciye bireysel geri bildirim sağlanmıştır. Temaya uygunluğu ve niteliği yeterli bulunan çalışmalar, (Şekil 14, Şekil 15, Şekil 16, Şekil 17.) proje koordinatörü tarafından seçilerek sergilenmeye uygun biçimde düzenlenmiştir (Şekil 11, Şekil 12).

Proje süreci boyunca ortaya konulan nitelikli çalışmalar, belirlenen sergi alanında izleyicilerin beğenisine sunulmuştur (Şekil 13). Serginin organizasyon sürecinde, ilgili görsel sanatlar öğretmeni, eserlerin sınıflandırılması ve sergiye uygun biçimde düzenlenmesi konusunda öğrencilere rehberlik etmiş; böylece sürecin planlı ve sistematik bir şekilde ilerlemesi sağlanmıştır.

Sergimizde yer alan eserler, mektup temasının çeşitli sanatsal tekniklerle nasıl yorumlandığını ve ifade edildiğini ortaya koymaktadır. Her bir çalışma, öğrencilerimizin özgün bakış açılarını ve etkileyici sanat anlayışlarını yansıtmaktadır. Bu sergi, öğrencilerimize yaratıcılıklarını ifade etme ve mektupların sanatsal potansiyelini keşfetme fırsatı sunarken; izleyiciler açısından da estetik ve düşünsel açıdan ilham verici bir deneyim oluşturması hedeflenmiştir. Projenin başarısına %33 oranında katkı sağlayan üçüncü paket kapsamında, 2. Ara Rapor döneminde %95 tamamlanma oranına ulaşılmıştır.

Şekil 11. Çalışmaların seçilmesi ve tasnifi

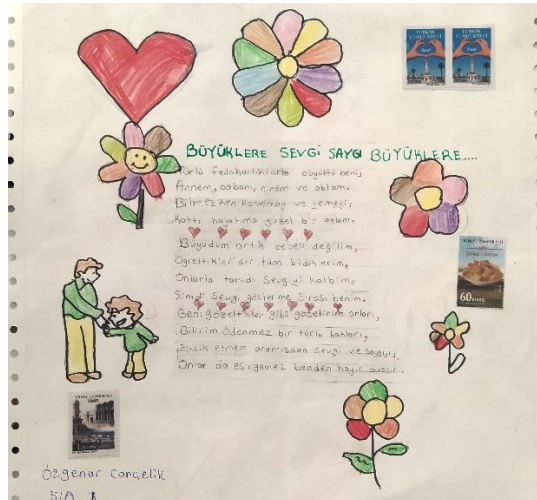
Şekil 12. Seçilen Çalışmaların Farklı Okullarda Sergi Düzenlemesinin Yapılması

Çeşitli yaş gruplarından gelen öğrencilerimizin katılımıyla gerçekleşen bu sergide, her bir öğrenci kendi benzersiz bakış açısını ve sanatsal ifadesini ortaya koyarak, metinlerle resimleri bir araya getirip sanat eserlerine dönüştürmeye çalışmıştır. Bu çalışmalar, öğrencilerimizin aldığı eğitimin ve ilhamın bir ürünüdür. Eğitimcilerimizin rehberliği ve sanat dünyasının zengin mirası, öğrencilerimizin bu etkileyici eserlere imza atmalarını sağlamıştır.

Şekil 13. Seçilen Çalışmaların Farklı Okullarda Sergilenmesi

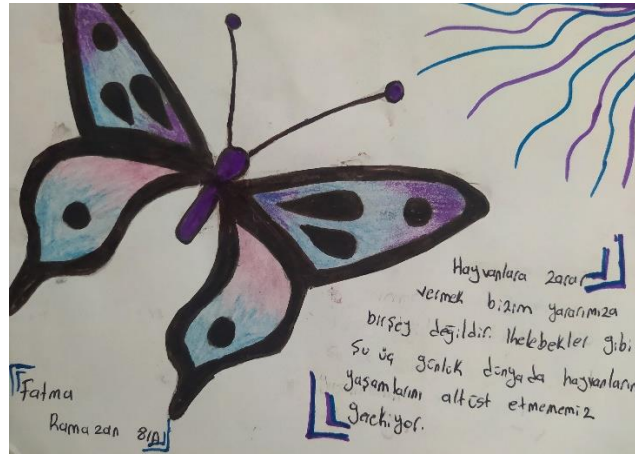
6.3.1. Seçkilerden Öğrenci Çalışmaları

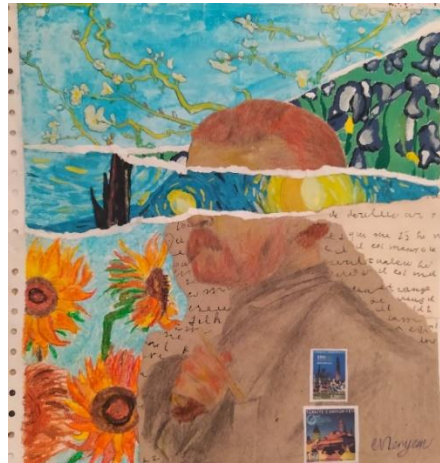
Şekil 14. Özgenur Cançelik, İsimsiz, 2023.

Şekil 15. Meryem Ömer, İsimsiz, 2023.

Şekil 16. Fatma Ramazan, İsimsiz, 2023.

Şekil 17. Meryem Ömer, İsimsiz, 2023.

6.3.2. Öğretmen çalışmaları ve görüşleri

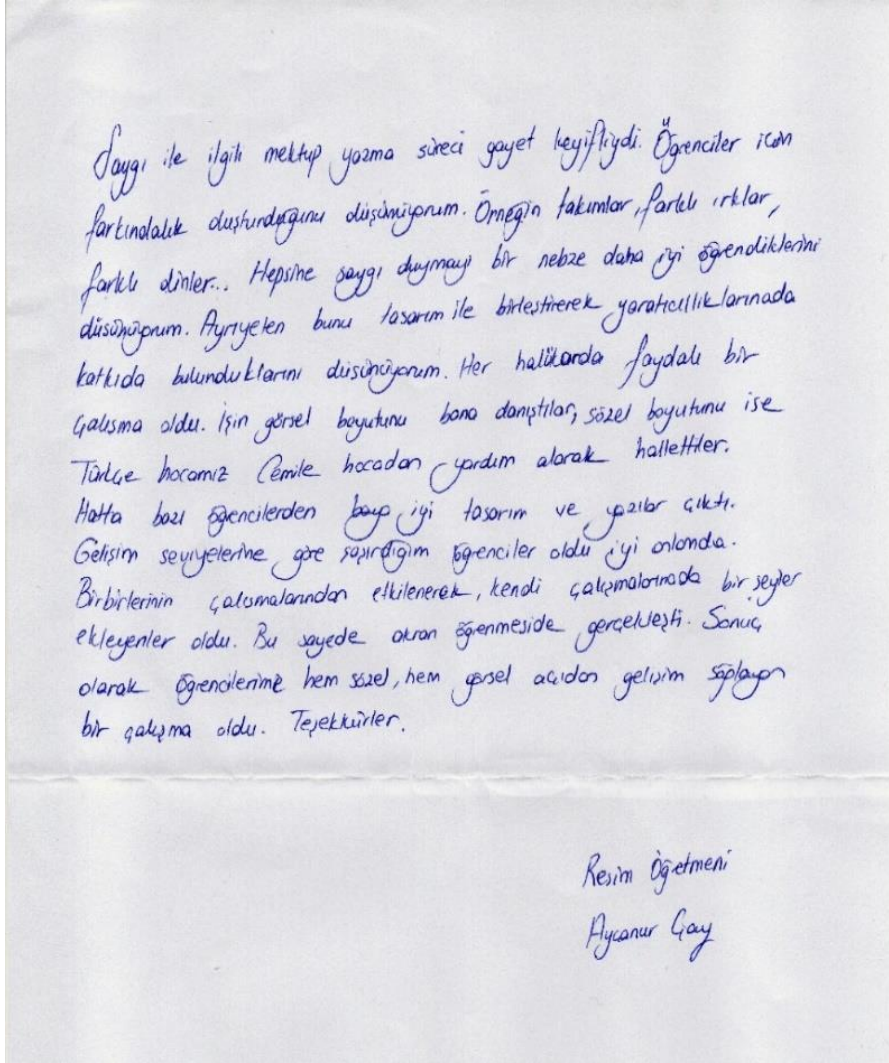
Sergide öğretmen çalışmalarına da yer verilmiştir (Şekil 18, Şekil 19). Ayrıca proje kapsamında Şehit Mesut Yaşar Ortaokulu'nda rehberlik yapan Görsel Sanatlar öğretmeni Ayçanur Çay görüşlerini ve deneyimlerini açıklayan bir mektup kaleme almıştır (Şekil 20).

Şekil 18. Muhammed Çelik, İsimsiz, 2023.

Şekil 19. Muhammed Çelik, İsimsiz, 2023.

Şekil 20. Görsel Sanatlar Öğretmeni Ayçanur Çay'ın Etkinlik ile İlgili Düşünceleri

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu proje, mektup sanatının hem dünya genelinde hem de Türkiye özelinde tarihsel sürecini ve gelişim evrelerini kapsamlı biçimde incelemiş; söz konusu sanat disiplininin kültürel mirasımız içindeki yerini ve önemini ortaya koymuştur. İlköğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak tasarlanan proje, öğrencilerin sanatsal ifade becerilerini geliştirmeleri ve iletişim yetkinliklerini artırmaları açısından pedagojik ve kültürel açıdan değerli bir fırsat sunmaktadır. Proje kapsamında öne çıkan resimli mektup geleneğinin yeni kuşaklara aktarılması, kültürel mirasın korunması yönünde anlamlı bir katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, Gaziantep Üniversitesi'nin alandaki öncü konumunu sürdürmesi ve sanatı toplum geneline yayma yönündeki çabaları, desteklenmesi gereken önemli bir girişim niteliği taşımaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, mektup sanatının Türkiye'de gelecekte de sanatsal bir ifade biçimi olarak varlığını sürdüreceğini öngörmekte ve bu alandaki bilimsel araştırmalar ile sanatsal projelerin sürekliliğinin sağlanmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir. Araştırma sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Posta sanatı, yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, özgün bir sanat formu olarak değerlendirilmelidir. Bu yaklaşımı kavrayabilmek adına, posta sanatının yalnızca dilsel

iletilerin aktarımından ibaret olmadığını, aynı zamanda duyguların, düşüncelerin ve estetik unsurların harmanlandığı bir ifade biçimi olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir. Bu bağlamda her mektup, bireysel ve yaratıcı bir sanat eseri niteliği taşır. Posta sanatı, bilgi iletiminin ötesine geçerek estetik bir deneyim sunar; kâğıt seçimi, renk kullanımı, biçimsel düzenlemeler, dokusal unsurlar ve diğer sanatsal öğeler, mektubun ayrılmaz bileşenleri haline gelir.

Sanatçı, posta sanatı kapsamında mektup aracılığıyla yalnızca düşüncelerini ve duygularını ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda kendi iç dünyasını da sanat yoluyla dışa vurur. Bu bağlamda her bir mektup, salt bilgi iletiminin ötesine geçerek bireysel ve özgün bir sanat eseri niteliği kazanır. Posta sanatı çoğu zaman geçici ve değişime açık bir formda ortaya çıkar; fiziksel olarak var olan mektuplar zamanla bozulabilir veya dönüşebilir. Bu durum, sanatın sürekliliğine ve akışkan doğasına dikkat çeker. Posta sanatının en belirgin yönlerinden biri, iletişimi yalnızca işlevsel bir aktarım biçimi olarak değil, aynı zamanda estetik ve duygusal bir deneyim alanı olarak değerlendirmesidir. Bu yönüyle posta sanatı, iletişimi sanatsal bir ifade biçimi haline getirerek geleneksel sanat anlayışını sorgular ve dönüştürür. Sonuç olarak, posta sanatı sadece yazılı bir mesaj iletimi değil, aynı zamanda sanatın yaşayan, dönüşen ve etkileşime açık bir ifadesidir.

Posta sanatı, yalnızca uluslararası bir sanat pratiği olarak değil, aynı zamanda Türk kültüründe de önemli bir yer edinmiş ve önde gelen sanatçılar tarafından benimsenmiştir. Bu bağlamda, Türk resim sanatının önde gelen isimlerinden Bedri Rahmi Eyüpoğlu, posta sanatını sanat pratiğine entegre eden sanatçılar arasında yer almaktadır. Eyüpoğlu'nun mektupları, yalnızca iletişim amacıyla yazılmış metinler değil, aynı zamanda resim ve yazının birleştiği sanatsal anlatılar olarak değerlendirilmektedir. Mektuplarına dahil ettiği resimsel öğeler, bu yazışmaları estetik ve duygusal birer ifade biçimine dönüştürmüştür. Benzer şekilde, Abidin Dino da posta sanatını benimseyen ve bu alanda üretimlerde bulunan önemli bir diğer Türk sanatçısıdır. Dino'nun mektuplarında metin ile görsel unsurların bütünleşmesiyle oluşturulan kompozisyonlar, klasik mektup formatının ötesine geçerek güçlü bir sanatsal anlatım sunar. Bu sanatçılar, mektubu salt bir haberleşme aracı olmanın ötesine taşıyarak, onu sanatsal bir ifade zemini olarak değerlendirmişlerdir. Dolayısıyla, posta sanatının Türk sanat pratiği içinde de anlamlı bir yer bulduğu ve Bedri Rahmi Eyüpoğlu ile Abidin Dino gibi sanatçılar aracılığıyla estetik ve yaratıcı bir biçimde yorumlandığı görülmektedir.

Sergiler, yalnızca sanat eserlerinin fiziksel olarak sergilenmesinden ibaret olmayıp, çoğu zaman belirli bir tema çerçevesinde kurgulanan estetik ve anlatsal deneyimler sunar. Posta sanatı sergileri de bu bağlamda, sıklıkla doğa, aşk, zaman gibi evrensel temalar etrafında şekillenir. Bu tematik yapı, sanatçılara duygularını ve düşüncelerini belirli bir kavramsal çerçevede ifade etme olanağı sağlar. Posta sanatı kapsamında sunulan mektuplar, yalnızca görsel öğelerle değil, aynı zamanda metinsel içeriklerle de zenginleştirilir. Metin ve görselin bu bütünleşik yapısı, sanatçının içsel dünyasının çok katmanlı bir biçimde dışa vurulmasına imkân tanır. Yazılı metinler, yalnızca açıklayıcı bir unsur olmakla kalmaz, aynı zamanda görsel anlatımı tamamlayarak sergilenen eserlerin taşıdığı anlatıyı derinleştirir. Böylece, posta

sanatı sergileri tematik bütünlüğü olan, izleyiciyle duygusal ve düşünsel düzeyde bağ kurabilen çok yönlü sanatsal anlatılar haline gelir.

Mektup sanatı, sanatçının bireysel ifadesine öncelik veren bir pratik olarak öne çıkar. Her bir mektup, sanatçının özgün bakış açısını, estetik yaklaşımını ve duygusal dünyasını yansıtarak kişisel bir ifade alanı oluşturur. Bu özellik, posta sanatının her örneğini tekil ve özgün bir sanat nesnesi hâline getirir. Ayrıca, mektup formunun taşıdığı kişisel anlatı ve duygusal yoğunluk, izleyici ile daha samimi ve doğrudan bir etkileşim kurulmasına olanak tanır. Posta sanatı, yalnızca içeriğiyle değil, aynı zamanda fiziksel formuyla da dikkat çeker. Mektupların taşınabilirliği, sergilerin farklı coğrafi mekânlarda kolaylıkla düzenlenebilmesini mümkün kılar, aynı zamanda sanatın dolaşımını ve paylaşımını teşvik eder. Bu yönüyle mektup sanatı, hem bireysel anlatımı hem de kamusal erişimi bir araya getirerek çağdaş sanat pratikleri içerisinde özgün bir yer edinir.

Örnek teşkil edebilecek bir mektup sanatı sergisi, "saygı" teması etrafında kurgulanarak hem tematik hem de anlatısal bir bütünlük oluşturabilir. Bu tür bir sergide yer alan her mektup, sanatçının doğaya, insana ya da geçmişe yönelik bakış açısını yansıtmak şeklinde özgün içeriklerle şekillendirilebilir. Örneğin, bazı eserler çevresel duyarlılığı ve doğaya saygıyı konu alırken, diğerleri bireyin kendisine yönelik saygısını ya da tarihsel mirasa duyulan saygıyı ele alabilir. Bu yaklaşım, izleyiciye "saygı" kavramının çok boyutlu yapısını keşfetme olanağı sunarken, her bir mektup aracılığıyla sanatçının bireysel ifadesine de alan tanır. Böylece sergi, hem ortak bir tema etrafında farklı perspektifleri bir araya getirir hem de kişisel anlatımları ön plana çıkararak sanatın çoğulcu yapısını yansıtır.

Her bir mektubun bir sanat eseri olarak değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi, posta sanatının estetik boyutuna dikkat çeken önemli bir yaklaşımdır. Mektuplar, yalnızca yazılı bir iletişim aracı değil, aynı zamanda görsel sanat unsurlarını barındıran estetik kompozisyonlardır. Kullanılan renk paletleri, çizim teknikleri, yazı karakterleri ve sayfa düzenlemeleri, geleneksel sanat eserlerinde aranan estetik ölçütleri karşılayacak biçimde özenle seçilir. Bu yönüyle mektuplar, yalnızca metinsel içerikleriyle değil, aynı zamanda biçimsel özellikleriyle de sanatsal bir değer taşır. Ayrıca, mektuplarda yer alan görseller, semboller ve renkler, sanatçının duygusal ifadesini güçlendirir ve izleyiciyle empatik bir bağ kurulmasını mümkün kılar. Bu bağlamda, mektuplar hem anlatısal hem de görsel düzeyde çok katmanlı bir sanat pratiğine dönüşerek, bireysel ifadenin sanatsal bir temsiline aracılık eder.

Mektup sanatında kullanılan resimleme, çizim ve renklendirme gibi teknikler, geleneksel sanat eserlerinde sıkça karşılaşılan estetik unsurlardır. Sanatçılar, bu teknikleri mektuplarına entegre ederek, yazılı içeriği daha derin ve ifade dolu bir sanatsal deneyime dönüştürürler. Her sanatçının kendine özgü bir stil geliştirmesi, mektupların da bireysel birer sanat eseri olmasını sağlar. Örneğin, bazı sanatçılar belirli bir renk paletini tercih ederken, diğerleri özgün çizim teknikleri veya hat yazı stilleriyle mektuplarını biçimlendirir. Bu çeşitlilik, posta sanatının her örneğini farklı kılan ve sanatçının kişisel tarzını yansıtan bir nitelik taşır. Bu tekniklerin kullanımı, mektubun estetik değerini yükseltir ve sanatçının duygu ve düşüncelerini daha güçlü bir şekilde izleyiciye iletmesini sağlar.

Mektuplar hem iletişim aracıdır hem de sanat eseri. Bu nedenle, bir mektubun sadece mesajını iletmekle kalmayıp aynı zamanda bir sanat eseri olarak da değerlendirilmesi

önemlidir. Mektuplarda kullanılan görsel ve yazılı dil, sanatsal bir ifadenin temelini oluşturur. Bu dili ustalıklarla kullanmak, bir mektubu sanat eserine dönüştürür. Özetle, mektuplar sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, sanatsal bir ifade biçimidir. Her bir mektup, bir sanatçının duygularını, düşüncelerini ve sanatsal yeteneklerini yansıtan bir eserdir. Bu nedenle, mektupların sanatsal boyutuna dikkat çekmek, bu formun değerini anlamak için önemlidir.

Posta sanatının, sanat dünyasında gelecekte de önemli bir yer tutmaya devam edeceği öngörülmektedir. Sanatın sürekli evrilen doğası ve yaratıcılığa dayalı inovasyonlar, posta sanatının gelişimini sürdürecektir ve bu pratiğin gelecekte de sanat dünyasında belirgin bir rol oynamasını sağlayacaktır. Sanatçılar, yeni teknikler ve yenilikçi yaklaşımlar geliştirerek posta sanatını sürekli olarak yeniden şekillendirecek ve farklı ifade biçimlerine dönüştüreceklerdir. Dijitalleşmenin etkisiyle dijital sanat formlarının yükseldiği bir dönemde, geleneksel sanat formlarına olan ilgi de artabilir. Özellikle elle yapılmış, özgün ve kişiselleştirilmiş eserler, izleyiciler ve koleksiyoncular tarafından daha değerli bulunabilir. Bu, fiziksel mektupların ve posta sanatının, dijital formlar arasında kaybolmak yerine, kendi estetik ve anlam dünyalarını koruyarak yeniden keşfedileceği bir döneme işaret etmektedir.

Alternatif sanat akımları, özellikle posta sanatı gibi disiplinler, geleneksel sanat anlayışına meydan okuyarak yeni bakış açıları sunmaktadır. Bu tür akımlar, sanatın tanımını genişleterek, farklı ifade biçimlerinin kabul görmesini sağlar ve posta sanatının da gelecekte daha fazla ilgi görme olasılığını artırır. Günümüz toplumunda bireyler, kişiselleştirilmiş ve özgün eserlerle daha güçlü bir bağ kurmaktadır. Bu bağlamda, posta sanatı, kişisel ifade biçimlerinin öne çıktığı bir sanat formu olarak bu ihtiyaca cevap verebilir. Ayrıca, posta sanatı, bir iletişim aracı olarak işlev görmesi bakımından da sosyal ve kültürel bağlantıların önemini yansıtır; bu da posta sanatının gelecekte de varlığını sürdürebilmesini sağlayan bir faktördür.

Posta sanatı, geleneksel galeri veya müze ortamlarının ötesine geçerek, daha geniş topluluklarla etkileşimde bulunabilir. Bu durum, sanatın daha fazla kişiye ulaşmasını sağlayarak, posta sanatının izleyici kitlesini genişletir ve uzun vadede devamlılığını destekler. Posta sanatının gelecekteki varlığını sürdürebilmesi için bir dizi faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Bu faktörler arasında sanatçının yaratıcılığı, toplumsal değişimlerin etkisi, teknolojik gelişmeler ve sanatın geniş kitlelere ulaşma potansiyeli gibi unsurlar yer almaktadır. Sanatın bu dinamik süreçlere adapte olabilmesi, posta sanatının gelecekteki gelişimine yön verecektir.

Bu proje ile ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin sanatsal becerilerinin geliştirilmesine ve iletişim yetkinliklerinin artırılmasına katkı sağlandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, kültürel mirasımızın önemli bir unsuru olan resimli mektup geleneğinin yeni kuşaklara aktarılmasında da kısmi bir başarı elde edildiği ifade edilebilir. İlköğretim öğrencilerine yönelik olarak yapılandırılan bu sanat eğitimi programının, sanat eğitimi literatürüne ve uygulamalarına anlamlı katkılar sunabileceği öngörülmektedir. Proje sürecinde öğrencilerin sanatsal yönelimlerinin desteklendiği ve bu doğrultuda gelişim gösterdikleri gözlemlenmiştir. Resimli mektup sanatı, öğrencilere yaratıcı düşüncelerini ifade etme ve görsel iletişim becerilerini kullanma konusunda bir araç sunmakta; böylece onların sanatsal potansiyellerini keşfetmeleri ve bu alanda ilerlemeleri için uygun bir ortam sağlamaktadır.

Bunun yanı sıra, projenin öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişimine önemli ölçüde katkı sağladığı da ifade edilebilir. Resimli mektuplar aracılığıyla öğrenciler, duygu ve düşüncelerini yapılandırılmış bir biçimde ifade etme, kendi öykülerini anlatma ve görsel unsurları kullanarak kendilerini yaratıcı biçimde ortaya koyma fırsatı bulmaktadır. Bu süreç, yalnızca iletişim becerilerinin değil, aynı zamanda bireysel ifade yeteneklerinin gelişmesine de katkı sunmaktadır. Proje kapsamında öğrencilerin ortak çalışmalar yürüterek iş birliği yapmaları, düşünce alışverişinde bulunmaları ve ortak hedefler doğrultusunda birlikte hareket etmeleri, sosyal becerilerinin ve takım çalışması yetkinliklerinin gelişmesini desteklemektedir.

Ayrıca, proje kapsamında kültürel mirasımızın önemli bir unsuru olan resimli mektup geleneğinin yeni nesillere aktarılmasına yönelik çabaların, belirli ölçüde başarıya ulaştığı gözlemlenmektedir. Resimli mektuplar yalnızca geleneksel bir iletişim biçimi olarak değil, aynı zamanda sanatsal bir ifade aracı ve kültürel bir değer olarak da önem taşımaktadır. Bu projeye birlikte öğrenciler, bu geleneksel formu yeniden keşfetme ve yaşatma imkânı bulmakta; bu sayede kültürel mirasa ilişkin farkındalıkları artmakta ve geleneksel değerlere yönelik ilgileri teşvik edilmektedir.

Sonuç olarak, söz konusu projenin; ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin sanatsal becerilerinin geliştirilmesi, iletişim yetkinliklerinin artırılması ve kültürel mirasın yaşatılması açısından önemli bir eğitimsel girişim olduğu söylenebilir. Proje, öğrencilerin sanatla doğrudan temas kurmalarına olanak tanımakta; bireysel ifade biçimlerini geliştirmelerine ve geleneksel değerlere ilişkin farkındalıklarını artırmalarına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle, öğrencilerin yalnızca sanatsal üretim sürecine katılımını teşvik etmekle kalmayıp, aynı zamanda onları kültürel mirasın korunması ve aktarılması konusunda da sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirmeyi amaçladığı görülmektedir.

Proje kapsamında uygulanan resimli mektup çalışmaları, öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini keşfetmelerine ve sanatsal üretim deneyimlerini zenginleştirmelerine elverişli bir ortam sunmaktadır. Resimli mektuplar, bireylere duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilme imkânı tanımakta; böylece öğrencilerin hem görsel anlatım becerileri gelişmekte hem de yaratıcılık kapasiteleri desteklenmektedir. Her bir öğrenci, kendi perspektifinden yola çıkarak, iç dünyasını sanat yoluyla görünür kılmaya fırsatı elde etmekte; bu süreç, onların özgün fikirler üretmelerini ve sanatsal kimliklerini inşa etmelerini teşvik etmektedir.

Proje, mektup sanatının öğrencileri sanatsal süreçlere aktif biçimde dahil ettiğini ve kendi özgün eserlerini üretmeleri yönünde teşvik ettiğini ortaya koymaktadır. Her öğrencinin bireysel olarak bir resimli mektup tasarlayıp oluşturması, onların hem el becerilerini geliştirmelerine hem de sanatsal karar verme süreçlerine katılım sağlamalarına olanak tanımıştır. Bu süreçte öğrenciler, yaratıcılıklarının somut bir çıktısını görme fırsatı bulmuş; bu da onların sanatsal üretim deneyimlerini daha anlamlı ve tatmin edici kılmıştır.

Projede yaratıcı potansiyelin açığa çıkarılmasına yönelik sunulan fırsatlar, öğrencilerin sanatla daha yakından ilişki kurmalarını ve bu alandaki yeteneklerini fark etmelerini desteklemiştir. Bu deneyim, yalnızca sanatsal becerilerin gelişimine katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin özgüven kazanmalarına ve yaratıcı düşünce yapılarını geliştirmelerine de katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda proje, sanatla ilgili gelecekteki ilgi ve yönelimlerin oluşmasında da etkili olabilecek bir temel hazırlamaktadır.

Ayrıca proje kapsamında düzenlenen sergiler, öğrencilerin eserlerinin nitelikli bir şekilde seçilip sunulmasıyla önemli bir sanatsal temsil alanı yaratmıştır. Sergi sürecinde her bir eser, tema uyumu, estetik değer, teknik yeterlilik ve ifade gücü gibi ölçütler doğrultusunda değerlendirilmiş; bu titiz seçme süreci serginin sanatsal niteliğini ve içerik çeşitliliğini önemli ölçüde artırmıştır. Böylece her bir mektup, öğrencinin özgün bakış açısını ve sanatsal ifadesini yansıtan bir araç hâline gelmiştir.

Sergi mekânında gerçekleştirilen düzenlemeler sayesinde, ziyaretçilere mektup sanatının görsel zenginliğini ve anlatı gücünü etkili biçimde deneyimleme olanağı sunulmuştur. Her mektup kendi içinde özgün bir hikâye taşıırken, sergi genelinde bütüncül bir görsel anlatı oluşturulmuş; bu da hem izleyiciler hem de öğrenciler açısından estetik ve pedagojik değeri yüksek bir etkinlik ortaya koymuştur. Sonuç olarak, bu proje öğrencilerin sanatsal ürünlerini görünür kılmalarına olanak tanımış ve onların ifade becerilerini pekiştirecek nitelikli bir öğrenme ortamı sağlamıştır.

Proje süreci boyunca, görsel sanatlar öğretmeninin sağladığı rehberlik, öğrencilerin sanatsal yeteneklerinin geliştirilmesinde ve gerçekleştirilen etkinliklerin niteliğinin artırılmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Öğrencilere, önceden belirlenen tema doğrultusunda yönlendirme yapılmış; konsept geliştirme, malzeme seçimi ve teknik uygulama konularında kapsamlı bir destek sunulmuştur. Bu rehberlik süreci, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini harekete geçirmelerine ve farklı ifade yollarını deneyimlemelerine olanak tanımıştır. Öğretmen, sadece teknik yönlendirmelerle sınırlı kalmayıp aynı zamanda öğrencilerle fikir alışverişi yaparak yaratıcı sürecin daha zengin ve katılımcı bir biçimde ilerlemesini sağlamıştır.

Ayrıca, öğrencilerin karşılaşılabileceği olası sorunlara karşı önceden bilgilendirilmesi, onların sürece daha hazırlıklı ve özgüvenli katılmalarını kolaylaştırmıştır. Özellikle resimli mektup sanatında kullanılan tekniklerin doğru biçimde uygulanması noktasında sağlanan öğretmen desteği, öğrencilerin çalışmalarının hem teknik hem de estetik açıdan daha nitelikli olmasına katkı sağlamıştır. Bu bağlamda, görsel sanatlar öğretmeninin rehberliği, hem bireysel üretim sürecini hem de genel etkinlik kalitesini olumlu yönde etkilemiştir.

Öte yandan, Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere mektup yazımı konusunda sağladığı rehberlik de projenin edebi boyutunun güçlenmesini sağlamıştır. Öğrencilere mektubun yapısı, hitap biçimleri ve dilin etkili kullanımı gibi temel yazınsal beceriler kazandırılmış; böylece öğrencilerin metinlerinin daha anlamlı, tutarlı ve edebi açıdan zengin hâle gelmesi sağlanmıştır. Türkçe öğretmenleri, öğrencileri yalnızca biçimsel olarak değil, içeriksel açıdan da yönlendirmiş; kullanılan dilin estetik değeri artırılarak mektupların birer edebi ürün niteliği kazanmasına katkı sunmuştur.

Bu süreçte öğrenciler, duygu ve düşüncelerini daha derinlikli ve yaratıcı bir biçimde ifade etme imkânı bulmuş; içsel dünyalarını yazılı olarak keşfetme ve dışa vurma fırsatı elde etmişlerdir. Böylece mektup yazımı, yalnızca bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda öğrencilerin düşünsel ve sanatsal gelişimlerine katkı sağlayan bir edebi ifade biçimi olarak işlev görmüştür. Türkçe öğretmenlerinin sağladığı bu rehberlik, öğrencilerin hem dilsel farkındalıklarının artmasına hem de özgün anlatım biçimlerini geliştirmelerine olanak tanımıştır.

Proje kapsamında Türkçe öğretmenlerinin sağladığı rehberlik, öğrencilerin dilsel becerilerini geliştirmelerine, metinlerinin edebi niteliğini artırmalarına ve kendi duygu dünyalarını ifade etmelerine önemli katkılar sunmuştur. Bu süreçte öğrenciler, mektup yazımına ilişkin yapısal bilgiler, uygun hitap biçimleri ve dilin etkili kullanımına dair temel beceriler kazanmış; bu sayede mektuplar yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda sanatsal ve edebi değeri olan birer anlatı biçimi hâline gelmiştir.

Projenin hayata geçirilmesiyle birlikte Gaziantep Üniversitesi'nin sanatın yaygınlaştırılmasına yönelik öncü rolü vurgulanmış, bu bağlamda üniversite sanatın eğitimsel ve kültürel yaşam içerisindeki yerine dikkat çekici bir katkı sunmuştur. Üniversite, resimli mektup sanatının korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması yönünde önemli bir sorumluluk üstlenmiş, kültürel mirasın yaşatılmasına yönelik somut bir adım atmıştır. Bu proje yalnızca sanatsal bir etkinlik olmanın ötesinde, toplumsal bilinç ve kültürel süreklilik açısından anlamlı bir uygulamaya dönüşmüştür. Öğrencilerin sanatsal üretime doğrudan katılımı, onların yaratıcılıklarını keşfetmelerine, sanata olan ilgilerini artırmalarına ve ifade yetkinliklerini geliştirmelerine olanak tanımıştır.

Türk posta sanatının uluslararası platformlarda daha görünür olması ve etkin biçimde temsil edilebilmesi için çeşitli stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir. Türk posta sanatçıları, uluslararası sergilere ve sanat etkinliklerine aktif biçimde katılım sağlayarak, farklı kültürel bağlamlarla etkileşim kurmalı ve kendi sanatsal anlatılarını bu ortamlarda görünür kılmalıdır. Bu tür sergiler, çok kültürlü bir etkileşim ortamı sağlayarak Türk posta sanatının tanıtımına önemli katkılar sunabilir. Ayrıca, ulusal ve uluslararası düzeyde sanatçılar, galeriler ve kültürel kurumlar arasında kurulacak iş birlikleri, ortak projelerin ve sergilerin gerçekleştirilmesine olanak sağlayabilir. Sanal sergiler, çevrimiçi platformlarda geniş bir kitleye ulaşma potansiyeli sunarken, sanat festivallerinin uluslararası katılıma açık hâle getirilmesi, posta sanatının daha geniş çevrelerde tanınmasını sağlayacaktır. Türk sanatçılarının yurtdışındaki atölye çalışmalarına ve sanatçı değişim programlarına katılımı, hem teknik bilgi paylaşımını artıracak hem de kültürel alışverişi teşvik edecektir.

Sanatçılar ayrıca uluslararası sanat dergilerine katkı sunarak eserlerini daha geniş bir akademik ve sanatsal çevrede tanıtma imkânı bulabilirler. Bu tür çalışmalar, Türk posta sanatının küresel ölçekte tanınırlığını artıracak ve kültürel diplomasi açısından da önemli bir rol oynayacaktır. Posta sanatının Türkiye'de daha geniş kitlelere tanıtılması ve eğitim ortamlarına entegre edilmesi, genç kuşakların yaratıcılıklarını geliştirmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda:

Okullarla iş birliği içinde yürütülecek sanat etkinlikleri, öğrenci katılımını artırabilir.

Sanat okulları ve üniversiteler, posta sanatını kapsayan seçmeli dersler ve modüller sunmalıdır.

Genç sanatçılara yönelik atölye çalışmaları, teknik bilgi aktarımını ve üretim becerilerini destekleyebilir.

Posta sanatının dijital ortamlarda daha görünür hâle gelmesi için online sergi ve yayın çalışmaları teşvik edilmelidir.

Uluslararası sanat tarihçileri ve araştırmacılarla oluşturulacak bilgi paylaşım ağları, posta sanatının evrimini ve güncel yönelimlerini incelemek açısından verimli olabilir.

Bu proje aracılığıyla mektup sanatının hem Türk toplumu hem de sanat dünyası açısından taşıdığı değer vurgulanmış, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması yönünde anlamlı bir adım atılmıştır. Aynı zamanda, öğrencilerin sanatsal ve edebi ifade kapasitelerini geliştiren bu çalışma, Türk posta sanatının ulusal ve uluslararası düzeyde daha geniş kitlelere ulaşması yönünde önemli bir başlangıç noktası olmuştur.

KAYNAKÇA

- Altungök, A. (2012). *Orta çağ Türk dünyasında haberleşme kurumları: Casusluk ve postacılık faaliyetleri*. Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi, 8 (1), 173, 211.
- Anadolu Üniversitesi (2025). *BAP nedir?* 22 Mayıs 2025 tarihinde <https://bapkoordinasyon.anadolu.edu.tr/bap-nedir> adresinden erişildi.
- Başoğuz, F. (2010). *Bir yazınsal tür olarak mektup ve Türkçe derslerindeki işlevselliği*. (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elâzığ.
- Bozkurt, N. *Mektup, T.D.V. İslam ansiklopedisi*, 16 Haziran 2023 Tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/mektup#1> adresinden erişildi.
- Çakır, Ö. (2005). *Türk edebiyatında mektup*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.
- Demir, T. (2005). *Türkiye'de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının tarihsel gelişimi (1840 – 1920)*. (1. Baskı). PTT. Genel Müdürlüğü
- Demir, T. (2014). *Birinci Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı Haberleşme Kurumuna dair değerlendirmeler*. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, 1-25
- Gaziantep Üniversitesi (2023). *Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi çağrı metni*. 25 Mayıs 2025 Tarihinde <http://letterart.gantep.edu.tr/index.php> adresinden erişildi.
- Gaziantep Üniversitesi Haber Merkezi (2021, 24 Aralık). *Kurtuluşunun 100. yılında Gaziantep Kahramanları sergide anıldı*. 2 Mayıs 2025 tarihinde <https://habermerkezi.gaziantep.edu.tr/2021/12/24/kurtulusunun-100-yilinda-gaziantep-kahramanlari-sergide-anildi/> adresinden erişildi.
- Gül, M. İ. & Boyraz, B. (2021). *Posta sanatı ve gelişim evreleri üzerine güncel bir değerlendirme*. Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2), 94-103
- Koç, S. (2019). *Türk Hakanlığı (Karahanlığında'nda ve Gazneliler'de istihbarat*. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Edirne.
- Milliyet (2015, 5 Mayıs). *'Biz Mektup Yazardık' Sergisi İş Sanat Kibele Galerisi'nde*. 2 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/egitim/biz-mektup-yazardik-sergisi-is-sanat-kibele-galerisinde-2054490> adresinden erişildi.

- Nuhoğlu, G. (1995). *Beyhaki Tarihi'ne göre Gazneliler'de devlet teşkilatı ve kültür*. (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özer Sarıtaş, D. (2009). *Roma Devletinde ulaştırma ve haberleşme sistemi "Cursus Publicus"*. Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- Sundqvist, R. (2022, 16 Ağustos). *A brief history of postal services*. 22 Haziran 2023 Tarihinde <https://www.hived.space/blog/a-brief-history-of-postal-services> adresinden erişildi.
- TDK sözlüğü, Mektup*, 25 Temmuz 2023 Tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Tomshinsky, I. (2013). *The art of writing handwriting letters and notes*. International Journal of Business, Humanities, and Technology, 3 (8), 109-116.
- Yurtoğlu, N. (2016). *Haberleşme sektörünün önemli bir teşekkülü: Millî Mücadele Döneminden 1960 yılına Türkiye'de Posta, Telgraf ve Telefon (PTT) Teşkilatı*. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 32(93), 47- 103.
- Past Council of Europe Art Exhibitions*. (t.y). 3 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/past-exhibitions> adresinden erişildi.